Poštnina plačana v gotovini.

Ljubljana, 1. decembra 1938. — Leto XI. — Št. 49.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Zasebna lastnina in delo

Da je neomejena zasebna lastnina pri pokvarjenem človeštvu vzrok usodne socialne zmote in bede, ni dvomiti. Tudi ni dvomiti, da obstaja pravična in nedotakljiva zasebna lastnina. Če odpremo Sveto pismo, ne najdemo nobenega znamenja da je Bog pri ustvarjanju človeka njemu izročil zemljo in nje posvetne dobrine v zasebno lastnino. Izročil mu je raj, da uživa njegove sadove in veselje lepote. Po padcu se je pa tudi to spremenilo. Po poročilu prve Mozesove knjige je Bog izgnal Adama in Evo iz raja z obsodbo, da bo moral v potu svojega obraza pridelovati svoj kruh in da mu bo zemlja rodila trnje. Nobene besede tu ne najdemo o kaki zasebni lastnini. Da, celo dobrine zemlje si bo moral pridobiti od nje v potu svojega obraza, torej z delom. To pa, kar si pridobi z lastnim delom za svoje življenje, je pa njegova popolna lastnina. Polagoma se je pa Adamov rod razmnožil in se tudi razšel na razne kraje. Sedaj so nastale nove razmere, v katerih so si morali ljudje med seboj razdeliti zemljo, da ni bilo zaradi nje prepirov in pobojev. Tu so najbrž določili posamezna zemljišča in jih oddelili posameznim rodbinam v obdelovanje, lov in užitek. V kakem razmerju do osebne lastnine so si delili ali zavzeli zemljo za pridobivanje življenjskih dobrin, ni nikjer zapisano. Morda si je pri tem kaka rodbina ali močna oseba prilastila zemjo kot svojo last. S tem se je potem pričela osebna lastnina. Sicer je pa človek v prvotnem stanju bolj živel od lova in sadežev divjega drevja, kakor od sočivja in žita. To se vidi še danes pri nekulturnih narodih v Ameriki, Afriki, Oceaniji in drugod. Da je bil Kajn poljedelec in Abel pastir, je priča, da so se že Adamovi sinovi pečali s poljedelstvom in živinorejo, najbrž skupno, ker bi sicer po uboju Abelna ne bilo vprašanja Kajnu: Kje je tvoj brat? Pa naj bo kakor hoče. Eno stoji, da je oni človek, ki si je prvi prilastil kos zemlje, bil začetnik kapitalizma. Na vsak način si je človek kasneje moral iz lastne potrebe urediti neko razmerje za pridobivanje tvarine. Kako se je vršilo in kakšno razmerje se je ustvarilo, to ni jasno. Najbolj gotovo so to uredili po razpoloženju družin. Jasno pa je, da se je z umskim napredkom začelo zasebno gospodarstvo, in seveda tudi zasebna lastnina. Tedaj se je moralo pričeti tudi hlapčevsko delo proti odškodnini, oziroma suženjstvo. Sužnji so postali lastnina gospodarjev, kakor živina ali tvarina. Torej je moralo s privatno lastnino nastati osebno gospodarstvo in suženjstvo. Ako se more reči, da se je z umskim napredkom začelo privatno gospodarstvo z osebno lastnino, moramo to smatrati tako, da so bili nekateri bolj napredni v samovolji in lakomnosti, kakor drugi; obenem pa tudi močni in mogočni dovolj za izvedenje skupne zemlje v osebno lastnino. Ako se ozremo v one čase, ko je posamezna oseba s svojo predrznostjo v tedanji družbi in fizično močjo, mogla strahovati druge; potem si lahko mislimo, kako so nastali delavci in gospodarji. Ker ne zapazimo nikjer kakega resnega sledu, da bi po božji volji smel kak človek ali več ljudi skupaj, druge ljudi sebi osužnjiti, je jasno, da je močnejši človek po svoji svobodni volji to sam določil in svobodno delo ponižal v hlapčevsko delo. Dokler je bil človek na zemlji svoboden, ni moglo biti hlapčevstva. Delal je vsak sebi in svoji družini, ali pa v večjih skupinah za dotično skupinsko celoto, katere je bil enakopoštevan član in sožitelj. Tako je zemlja in vse, na katerem so živeli, bila od vseh, oziroma od družine, toda nihče ni mogel imeti kake posebne in osebne pravice do nje. Ko je pa človek postajal čimdalje bolj samoljuben in je hotel biti osebni lastnik in gospodar, si je ali s silo ali pa z dogovorom s svojimi tovariši prilastil nepremakljivo posestvo, na katerem je sam gospodoval kot lastnik. Tako se je najbrže razvijalo in razvilo gospodarstvo, v katerem živimo danes. Delo, katero je Bog izročil in podaril po Adamu človeku, da se po njem preživlja, je danes v veliki meri podrejeno privatnim lastnikom, ki velikokrat mislijo, da store celo dobro delo, ako iz dobička, ki ga je s svojim trudom pridobil delavec ali najemnik, temu dajo malo odškodnino, morda komaj polovico vrednosti.

Ali kulturni človek ne potrebuje le sadov zemlje za svoje življenje in napredek. Človek kot umno bitje, je polagoma prišel do spoznanja, da potrebuje še veliko drugih stvari, ne samo hrane. Nastalo je rokodelstvo, zdravstvo, bogoslužje itd. Tu se je polagoma razvilo delo v razne panoge, in se še danes razvija. Žalibog, se je z razvojem obrti razvijal in rastel tudi kapitalizem. Po kapitalu, ki je potreben za večja in velika podjetja, je nastala industrija, ki danes zaposluje ogromno ljudstva. Toda vse to ljudstvo je ki si je podjarmil vse delo. Tudi zemljedelec, če tudi »svoj gospod«, ni več gospodar svojega dela in plodov. Določanje cen kmečkim plodovom, bodisi živim ali sadežem, se določa na borzah, kjer špekulanti svoje »šahe« glede kmečkih pridelkov, obrti in raznega drugega dela, ki ga tam regulirajo po svoji volji, špekulaciji in dostikrat goljufiji in izmišljenimi lažnimi poročili. Kapitalistične metode so različne. Najemanje zemljišč in dajatve istih po višji najemnini v podnajem. Oddaja zemljišča ljudem za obdelovanje proti gotovi množini pridelkov (koloni). Obresti od posojil, najemnine zemljišč, lovi in gozdovi, ribolovi itd. Vse to služi za bogatenje in brezdelno življenje posameznikov.

Najznačajnejši način dohodkov brez dela so pa obresti, ki so tudi najznačajnejša podlaga kapitalizma, proti kateri je svoj čas tudi katoliška cerkev zavzemala najodločnejše stališče. Ali obresti so vključene v moderni trgovinski sistem. Saj so del samo na sebi mrtvega kapitala. S tem je postala človekova potreba ali sila denarja, drugemu dobičkanosna obrt. Res je, da so se socialno gospodarske razmere temeljito spremenile, posebno v izrabljanju vseh sredstev in vsega dela, v namene življenja, uživanja in napredka. Obresti so opravičene tam, kjer si izposojevalec s posojilom izboljša položaj, ali pa celo pridobi premoženje. Tudi posojevalcev riziko mora priti v poštev, ako so posojila »kšeft«, pri katerem se tudi lahko celo posojilo izgubi. Tovarne, rudniki in vsa velika podjetja so v prijetnem položaju, da lastniki ne plačajo sami obresti, pa tudi ne vračajo posojil iz svojega. To vse plačajo delavci s svojim delom. Iz dela in nabavljenega materiala se plačujejo tudi vsi drugi stroški. Iz tega se vidi, da je delo, ki ga vrše delavci, glavni nosilec industrije. Seveda ima tudi lastnik pri tem svoj delež v početku, upravljanju in nadaljevanju podjetja, za kar pa dobiva levji del zaslužka. Današnja izvršujoča morala stoji na stališču, da ves čisti dobiček iz podjetja pripada gospodarju in da ima samo on določati odškodnine (plače) za delavce. To načelo se je podedovalo iz poganske dobe in poganske morale, v kateri so vršili delo (ki je bilo sramotno) sužnji, ki so bili neomejena last gospodarja, tako tudi njih delo.

Ko nas je učil dr. Krek socializma, je večkrat poudarjal, da bi morali biti delavci nekaki solastniki podjetij. To seveda na podlagi dela. S tem bi bila zavarovana večja stalnost, zraven pa tudi kontrola po delavstvu v delu. Delavci bi točno poznali gmotno stanje podjetja in bi s tem večjo vnemo vršili svoj posel. — Saj bi se šlo za njihovo solastnino. Čisti dohodek bi se razdeljeval po vrednosti in množini dela, med vse zaposlene osebe. Skrbeti bi morali tudi za gotove rezerve podjetja, davke, popravila in za nove naprave. Surovine bi se itak nakupovale iz tekočih prejemkov. Vodstvo podjetja bi imel glavni deležnik (gospodar) s tozadevnim delavskim odborom. Današnje, vsaj naše domače delavstvo za to v celoti še ni zrelo. Nekaj panog dela z inteligentnim osobjem (tiskarji, urarji, optiki, krojači, usnjarji itd.) bi mogli vršiti tako gospodarstvo. Za ogromno večino delavstva, pa še ni prišel zrel čas, kakor tudi za kmečko ljudstvo ne, za zadružno gospodarstvo.

Morda je v tem spisu kaka stvarna pogreška, toda celota kaže približen razvoj razmerja med delom in delodajalcem.

Delavci! Naša volja mora biti »naprej«! Naprej v izobrazbi, zavesti, da je delo podlaga svetnega blagostanja in vse kulture! Jugoslovanska strokovna zveza nam kaže pravo pot!

Jože Gostinčar.

Javno vprašanje

»Slovenskemu delavcu« in vodstvu ZZD

Glede na sestavek »Prelom in polom« v 47. številki »Slovenskega delavca« o prestopanju članov JSZ-e v ZZD pozivamo vodstvo Zveze združenih delavcev in Slovenskega delavca, da zaradi resnice objavita takoj s polnimi imeni vse tiste člane JSZ-e, ki so v mesecu novembru 1938 prestopili iz JSZ-e v ZZD. Dokažite, v koliko so vaša obvestila resnična in v koliko zlagana. Mi se resnice ne bojimo!

Delavci, prepričajte se, ali ste zavarovani pri OUZD-u!

Delavci naj pazijo na to, da jih delodajalci prijavljajo v zavarovanje pri Okrožnem uradu. Vsi tisti delavci, ki ne bodo prijavljeni, bodo težko prišli do svojih pravic glede hranarine, brezposelne podpore, nezgodne rente ali starostnega zavarovanja. — Delodajalec je po zakonu dolžan delavca prijaviti v zavarovanje vsaj v teku 8 dni po nastopu službe!

Volilni govor min. predsednika dr. Stojadinovića

Min. predsednik g. dr. Milan Stojadinović je imel v nedeljo shod v v Bijeljini v Bosni. Pri tem je imel velik govor, katerega glavne misli ponatiskujemo po belgrajski »Politiki«.

»Pred 14 leti je Nikola Pašić, čeprav pod bremenom let, prišel med vas in vas z balkona tega občinskega poslopja pozval v važnem trenutku naše zgodovine, da se odločite za program državnega pomirjenja in deželne obnove... Prav isto, iz istega mesta Bijeljine, morem jaz kot čuvar politične oporoke nesmrtnega Nikole Pašića ponoviti danes... Toda to pot morem to napraviti še s toliko večjo pravico, ker ne prihajam med vas samo v imenu Srbov, ampak prihajam skupno z legitimnim predstavnikom bosansko-hercegovinskih muslimanov, mojim odličnim prijateljem in tovarišem dr. Mohamedom Spahom... (Ko je g. min. predsednik razložil, kako so v zgodovini bratovsko sodelovali bosanski mohamedanci in Srbi, je nadaljeval:) **Vidite, zato je stari Pašić v svojem težkem trenutku prišel med vas; ker je bila v vas vedno živa nacionalna misel. In zaradi tega prihajam tudi jaz danes med vas. Jaz prihajam, da vas pozovem, da 11. decembra glasujete za politiko in državotvorni program, ki ga izvajam že tri leta in pol... Pustimo ob strani vsa politična, gospodarska in socialna vprašanja. Poglejmo samo eno, poglejmo to slogo pravoslavnih in muslimanov, pa bomo lahko spoznali, kolik nacionalni pomen za vso Jugoslavijo ima samo to dejstvo... Z ustvaritvijo enotne stranke, Jugoslovenske radikalne zajednice, smo oživeli staro tradicijo sodelovanja mohamedancev in pravoslavnih... Ko so prve dni po zedinjenju govorili pokojnemu Pašiću o hrvaškem vprašanju, je odgovoril: »Pred hrvaškim stoji bosansko vprašanje!« ... Mi to rešitev** (hrvaškega vprašanja) **želimo, toda ne želimo kakršno koli rešitev. Mi ne maramo rešitve, kakršno nam predlaga g. dr. Maček. So meje, katerih ne smemo prestopiti, razen če nameravamo uničiti državo, ki je bila ustvarjena s težkimi boji in s krvjo. En kralj, en narod, ena država, to je naš program... Zahvaljujem se vam, da ste v tako velikem številu prišli na to zborovanje. Ta kraj vojakov, prostovoljcev in junakov zasluži, da mu kr. vlada posveti posebno pozornost. Ko sem danes prihajal, sem že videl vaše glavne potrebe. Vi morate tukaj imeti boljša pota, železnico z normalnim tirom, še nekoliko mostov čez Drino in Savo. To je že v našem načrtu... To je že peta nedelja, ko imamo naše shode pod milim nebom in vedno smo imeli lepo vreme in sončne dneve, kljub temu da je druge dni bilo tudi slabo vreme. Ko imamo shod, itak mora biti lepo vreme. To je najboljši dokaz, da je sreča na naši strani. Zato je zmaga gotova. Živeli!«**

Za ta govor je žel g. predsednik vlade živahno odobravanje, posebno pa so mu še navdušeno vzklikali omladinci JRZ

Shoda se je po časopisnih vesteh udeležilo okoli 60.000 ljudi.

Dober član organizacije je tisti, ki ohrani zvestobo tudi v težkih časih.

Še enkrat:

Življenjska raven delavstva pri nas in drugod

V »Del. pravici« št. 36. od 1. septembra 1938 smo priobčili članek pod gornjim naslovom, v katerem smo — računano v odstotkih holandskega goldinarja — navedli urne zaslužke treh kategorij delavstva železne industrije nekaterih držav. V istem članku smo tudi povedali, kolika je vrednost oziroma kupna moč zaslužkov tega delavstva nasproti draginji ozir. cenam življenjskih potrebščin dotične države.

Zbrano gradivo je slonelo na statističnih podatkih, zbranih po »Mednarodni zvezi krščanskih kovinarjev« v Utrechtu na Holandskem.

Nekateri listi so te podatke ponatisnili. Pri tem pa so navedli samo zaslužke ne pa tudi kupne moči teh zaslužkov. Zato so se nekateri listi ob tako poročanje obregnili, češ da se delavstvu ne daje pravih informacij, da se ga zavaja in uganja s tem demagogijo.

Z ozirom na to smo smatrali za potrebno to naše gradivo nekoliko izpopolniti. Že v citiranem članku smo mi navajali oboje: višino zaslužkov kakor tudi njihovo kupno moč. Nerazumljivo se nam samo zdi, kako je bilo nekaterim mogoče priti do zaključkov, da delavci v Franciji zaslužijo 6.100 dinarjev na mesec. Na podlagi naših podatkov je možna samo številka okoli 3.000 din, ki odgovarja 100% višjemu zaslužku nasproti našim delavcem. Med drugim smo navajali, da so cene življenjskih potrebščin v Franciji podobne našim, oziroma da je marsikaj, kar delavec potrebuje za življenje, še ceneje in zato predvsem pravilno sklepali, da je kupna moč zaslužkov francoskih delavcev še enkrat večja kakor naših.

Primerjava z indeksnimi številkami minimalnega indeksa mesečne potrošnje tako delavca samca, kakor delavske družine je zelo težka. To pa zato, ker prejšnji podatki niso temeljili na enotnih principih tako v količini kot potrošnji posameznih predmetov življenskih potrebščin. To je tudi povsem razumljivo. Nekje se bolj kupuje in porabi ta ali ona stvar, drugje zopet druga. Zato nastajajo razlike, ki močno otežkočajo primerjavo.

Ker nam gre predvsem za to, pokazati dejanski položaj razmer tako našega delavstva in delavstva drugod, smo skušali dobiti še bolj točne podatke iz posameznih držav glede zaslužkov in cen življenjskih potrebščin.

To gradivo, katerega smo na našo prošnjo od naših strokovnih organizacij iz nekaterih držav tudi prejeli, smo skušali kar najbolj skrbno obdelati in primerjati z našimi razmerami. Ti podatki so nas povsem potrdili, da nismo v ničemer pretiravali.

Seveda moramo, če hočemo v tem pogledu kaj narediti, seči zopet po statističnih podatkih. Žal nismo dobili tozadevnega gradiva iz Francije in Ogrske. To bi nam naše primerjave seveda še močno izpopolnilo. Zaslužki in podatki cen življenjskih potrebščin so zbrani za mesec avgust in september tega leta.

V tabeli I. so zbrani urni zaslužki delavcev težke železne industrije šestih kategorij in to na uro in v akordu, oboji tudi mesečno, preračunani v našo valuto, za Poljsko, Švico, Holandijo, Belgijo in Ogrsko. (Pri nas navadno delavci profesionisti ne delajo v akordu.)

Tabela II. navaja zaslužke delavcev vseh 6 kategorij na uro in v akordu **v povprečju**, kakor tudi odstotek višjega ali nižjega zaslužka nasproti zaslužkom naših delavcev. Razumljivo, da je povprečje nižje kot primerjava posameznih zaslužkov. Na splošno pa nudi precej isto sliko, razen Švice, kakor smo jo navajali v članku v »Delavski pravici« št. 36. od 1. septembra tega leta.

Da nam je bilo mogoče ugotoviti kolikor toliko točno kupno moč zaslužkov delavstva, smo si preskrbeli tudi cene življenjskih potrebščin, in sicer za isto vrsto predmetov, kakor tudi količine, katere ima za podlago naš indeks. Tako smo vzeli za podlago cene življenjskih potrebščin dotične države, na primer Belgije, in preračunali po sestavi našega indeksa (glej »Del. pravico« št. 10. od 3. marca t. l.) mesečne potrošnje delavca samca in štiričlanske družine za Poljsko, Švico, Belgijo in Holandsko.

Rezultat teh podatkov nam nudi tabela III. Tako vidimo, da je najceneje od vseh navedenih držav na Poljskem, najdražje v Švici.

Končno smo zbrali te podatke v tabeli IV., ki nam kaže mesečne zaslužke delavcev pri navadnem delu in v akordu, kakor tudi koliko mesečno ostane ali zmanjka delavcu samcu ali delavcu s štiričlansko družino, da s svojim zaslužkom pokrije potrebe minimalnega eksistenčnega minimuma.

Na ta način vidimo, da našemu delavcu samcu za pokritje izdatkov fiziološko eksistenčnega minimuma ostane 529 din (vzet povprečen mesečni urni in ne akordni zaslužek vseh šest kategorij) ali 68.6%; poljskemu delavcu 1.032 din oziroma 185%; švicarskemu delavcu 1.141 din oziroma 86%; holandskemu 1.606 din oziroma 153%; belgijskemu 1.042 din oziroma 114% njegovega mesečnega zaslužka.

To gradivo nam končno vendarle dokazuje, da je pri nas nivo življenjskega standarda v resnici zelo nizek. Nazadnje je le res, da delavci v drugih državah za svoje zaslužko kupijo lahko precej več nego pri nas.

Pripomnim naj še to, da so akordni zaslužki nasproti urnim zaslužkom delavcev drugih držav precej večji, kar se pravi: akordne postavke so postavljene tako, da delavec v akordu lahko precej več zasluži kakor v navadnem urnem delu.

J. R.

Opomba uredništva. Sestavek priobčujemo, ker želimo, da se delavstvo tudi s te strani navaja k delu in razmišljanju ter objektivni kritiki in presoji naših gospodarskih razmer.

Tabela I.

	Livar				Kovač				Strojni ključavničar				Strugar				Skoblar				Pomožni delavec			
	zaslužek		v akordu		zaslužek		v akordu		zaslužek		v akordu		zaslužek		v akordu		zaslužek		v akordu		zaslužek		v akordu	
	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno	na uro	mesečno
Jugoslavija	7.10	1363.20	—	—	7.10	1363.20	—	—	7.10	1363.20	—	—	7.10	1363.20	—	—	6.73	1292.16	—	—	5.86	1145.12	—	—
Poljska	9.10	1747.20	13.24	2542.08	9.10	1747.20	12.—	2304.—	9.10	1747.20	11.59	2225.28	9.10	1747.20	12.92	2480.64	7.94	1524.48	11.59	2225.28	5.38	1033.—	6.62	1296.—
Švica	14.—	2688.—	18.50	3552.—	13.50	2592.—	16.50	3168.—	13.—	2496.—	16.—	3072.—	13.50	2592.—	16.50	3168.—	12.—	2304.—	15.50	2976.—	12.—	2304.—	—	—
Holandska	13.44	2580.40	15.36	2949.12	14.64	2810.88	16.89	3225.60	14.64	2810.88	16.80	3225.60	14.64	2810.88	16.80	3225.60	13.44	2580.40	15.36	2949.12	12.—	2304.—	13.68	2626.56
Belgija	12.75	2448.—	—	—	11.90	2284.80	—	—	11.64	2234.88	—	—	11.90	2284.80	—	—	10.20	1958.40	—	—	8.50	1632.—	—	—
Ogrska	8.68	1676.50	—	—	8.—	1536.—	—	—	6.16	1082.70	—	—	8.34	1601.28	—	—	7.31	1403.52	—	—	4.04	755.68	—	—

Tabela II.

Povprečni urni in akordni zaslužki delavcev 6 kategorij v navedenih državah

Država	Navadno delo			V akordu			+ ali — proti zaslušku naših delavcev.
	na uro	8 ur	mesec	na uro	8 ur	mesec	
Jugoslavija	6.77	54.16	1299.84				
Poljska	8.28	66.24	1589.76	11.32	90.56	2173.44	+22.3 %
Švica	13.—	104.—	2496.—	16.50	132.—	3168.—	+ 92 %
Holandska	13.80	110.40	2649.60	15.80	126.40	3033.60	+103.9%
Belgija	11.14	89.12	2138.88	—	—	—	+ 64.5%
Ogrska	7.08	56.64	1359.36				+ 4.6%

Tabela III.

I. Potrošnja (delavca samca) v nekaterih državah po količini potrošnje našega indeksa in podatkov o cenah dotične države.

II. Potrošnja (delavca, žene in 2 otrok) v nekaterih državah po količini potrošnje našega indeksa in podatkov o cenah dotične države.

	Jugoslavija	Poljska	Švica	Holandska	Belgija
	din	din	din	din	din
I.					
1. Hrana	342·—	281.—	426.20	380.79	387.71
2. Obleka	163·—	82.80	290.60	148.—	228.30
3. Stanovanje	150·—	105.—	380.—	280.—	220.—
4. Kurjava	45.30	38.—	125.90	130.56	89.70
5. Razno	70.70	50.60	132.20	103.65	70.29
Skupaj	771.—	557.40	1354.90	1043.—	996.—
II.					
1. Hrana	342.—	281.—	426.—	381.—	387.70
2. Obleka	163.—	82.80	290.60	148.—	228.30
dodatek za ženo 80 %	404.—	291.—	573.20	423.—	493.—
dodatek za 2 otroka po 40 %	404.—	891.—	573.20	423.—	493.—
3. Stanovanje	200.—	145.—	650.—	480.—	425.—
4. Kurjava premog	100.75	38.—	192.—	180.—	127.50
drva trda	16.60	20.70	66.—	—	47.—
drva mehka	6.60	7.60	50.—	90.—	—
elektrika	16.—	19.20	1.60	21.12	9.60
5. Razno 10 %	165.29	118.—	282.—	214.88	221.90
Skupaj	1818.24	1294.30	3104.60	2361.—	2433.—

Tabela IV.

Kategorija	Jugoslavija						Poljska						Švica					
	Zasl.		Indeks				Zasl.		Indeks				Zasl.		Indeks			
	urni mes.	akord. mes.	samca		4 čl. druž.		urni mes.	akord. mes.	samca		4 čl. druž.		urni mes.	akord. mes.	samca		4 čl. druž.	
Livar	1363						1747	2542					2688	3552				
Kovač	1363						1747	2304					2592	3168				
Strojni ključav.	1363						1747	2225					2496	3072				
Strugar	1363						1747	2480					2592	3168				
Skoblar	1292		+		—		1524	2225	+		—		2304	2976	+		—	
Pom. del	1145		68.6%		28.5%		1033	1296	18.5%		22.7%		2304	—	86.2%		19.6%	
Povprečje (mes.)	1300	1685*	771	+ 529	1818	— 518	1589	2173	557	+ 1032	1294	+ 295	2496	3168	1355	1144	3104	608

Kategorija	Holandska						Belgija						Ogrska					
	Zusl.		Indeks				Zasl.		Indeks				Zasl.		Indeks			
	urni mes.	akord. mes.	samca		4 čl. druž.		urni mes.	akord. mes.	samca		4 čl. druž.		urni mes.	akord. mes.	samca		4 čl. druž.	
Livar	2580	2449					2448						1676					
Kovač	2811	3225					2284						1536					
Strojni ključav.	2811	3225					2235						1082					
Strugar	2811	3225					2284						1601					
Skoblar	2580	2949	+		+		1985		+		—		1403					
Pom. del	2304	2626	15.3%		12%		1632		11.4%		12.12%		755					
Povprečje (mes.)	2649	3033	1043	+ 1606	2361	+ 288	2138		996	+ 1142	2433	— 295	1359					

* Po podatkih Tovarniškega vestnika KID od 1. nov. t. l.

DELAVSKI KOLEDARČEK 1939 dobite pri vseh krajevnih skupinah ali pri centrali Jugoslovanske strokovne zveze za ceno 8 din. Vsakemu delavcu bo koristen pripomoček pri vseh njegovih vsakdanjih delavskih zadevah

Poselska zveza

Iz kronike

Najlepši dan Poselske zveze je bil 16. junij 1935. Tedaj je bil slovesno blagoslovljen naš prapor, katerega smo si služkinje nabavile v trajen spomin na evharistično leto in ga posvetile v čast Kristusu Kralju. — Zjutraj ob 6 je bila v ljubljanski stolnici sv maša z ljudskim petjem. Med sv. mašo je pristopilo k sv. obhajilu okoli 400 deklet. Popo'dne ob 4 (bil je binkoštni ponedeljek) so pa naše služkinje stolno cerkev napolnine do zadnjega kotička. Slavnostni govor je imel g. škof dr. Rožman. Govoril je o boju in zmagi in nas hrabril k vztrajnemu delu v naši krščanski organizaciji. Po govoru je slovesno blagoslovil našo zastavo. Kumovale so praporu: gdč. Anica Lebar kot zastopnica krščansko mislečih gospodinj, ter 3 služkinje: Dolenc Ivana, Duler Lojzka in Žužek Pepca. Po blagoslovitvi so bile pete litanije Srca Jezusovega, blagoslov in himna Povsod Boga.

Osnutek za prapor je izdelal arhitekt Tomažič Franc. Kip Kristusa Kralja je izdelal kipar Gorše, g. Mencej je izdelal drog in baldahin, štirje trakovi pa so krasno ročno delo ss. uršulink v Ljubljani. Prvi trak ima napis: »Poselska zveza v Ljubljani Kristusu Kralju v evharističnem letu 1935.« Drugi: »Sv. Cita in Notburga, bodita naš vzor!« En trak je posvečen Mariji z napisom: »Glej, dekla sem Gospodova!«

Pri blagoslovitvi je bilo 7 zastav: uršulinske Marijine družbe, križevniška, šentjakobska, šentpetrska, iz Šiške in zastava delavk Krekove prosvete. Na proslavo so prišla dekleta-članice Poselske zveze iz vse Slovenije.

V času evharističnega kongresa so imele služkinje na dan sv. Petra svoje stanovsko zborovanje v Alojzijevišču, kjer so govorili gdč. Lebarjeva, g. p. Teodor z Viča in članica Poselske zveze Godeša.

30. junija so naša dekleta pri zaključni procesiji nosila svojo zastavo, okrašeno z dolgim vencem, ki so ga spletle v Domu služkinj.

Organizacijska poročila

Nemški, šivalni in pevski tečaj se prav lepo vršijo, vendar bi bilo želeti, da bi se jih dekleta bolj udeleževala. Posebno moramo skrbeti, da bomo imele kmalu močan pevski zbor Poselske zveze. — Mnoge ne morejo prihajati na tečaje ob večernih urah. Zato se bo odslej nemški pouk vršil ob nedeljah popoldne. Priglasite se v naši pisarni ali v Domu služkinj.

V decembru bomo imele tele sestanke: 11. decembra bo predaval v Domu služkinj g. K. Pintar; 18. decembra bo imel skioptično predavanje o Betlehemu g. dr. Snoj.

Izobraževalni tečaj se bo vršil od 2. decembra do 16. marca. Priredili ga bosta za mlajše služkinje Poselska zveza in Krščanska ženska zveza.

Božičnico bomo priredile na praznik sv. Treh kraljev v frančiškanski dvorani. Že sedaj vabimo vse služkinje in tudi ostalo občinstvo.

Za naše kuharice

Prinašamo nekaj receptov peciva za božično drevo:

Keksi. Mešaj v skledi 15 dkg surovega masla, pol kg sladkorja in 5 rumenjakov, prideni osminko litra kisle smetane, 2 kavni žlici jedilne sode in sneg iz treh jajc. To pusti stati 2 uri. Potem deni na desko 1 kg in 15 dkg moke ter vgneti v testo, ki ga zvaljaj bolj na debelo in poljubno zreži. Končno svetlorjavo zapeci.

Vaniljni rogljički z orehi. Zdrobi na deski 15 dkg surovega masla s 25 dkg moke, prideni 10 dkg zmletih orehovih jederc, 1 jajce in 1 žlico kisle smetane. Ko si iz tega naredila gladko testo, ga oblikuj v male rogljičke, vloži na namazan pekač ter v pečici speci. Še vroče povaljaj v vanilijinem sladkorju.

Medenjak. Zmešaj v skledi 25 dkg moke, 12 dkg sladkorja, četrt litra mleka, 1 žlico jedilne sode, 1 žlico kakava in 1 žlico medu. Deni v ozko podolgasto obliko kot za piškotni kruh in peci približno pol ure. Ohlajen medenjak služi za tanke rezine.

Pariške šibice. Naredi na deski testo iz 12 dkg surovega masla, 12 dkg sladkorja, 25 dkg moke, limonine lupinice, nekaj sto'čenih klinčkov, 5 dkg zmleti hmandelnov, 5 dkg nastrgane čokolade in 4 rumenjake. Postavj za eno uro na hladno. Nato zvaljaj bolj debelo ter pomaži z beljakovim ledom. Zreži s petelinčkom na šibice in speci.

Led: 1 beljak, 10—15 dkg sladkorja mešaj toliko časa, da dobiš gladko, gosto tekočo zmes.

Preste. Naredi na desti testo iz 21 dkg moke, 12 dkg surovega masla, 7 dkg sladkorja, soka pol limone, 4 rumenjakov in 1 žličke sladke smetane. Iz te zmesi naredi valjčke, katere oblikuj v preste. Namaži jih z jajcem ter potresi z debelejšim sladkorjem (sipo). Vlagaj bolj na redko v pekač. Peci v srednje vroči pečici.

Črke. Naredi trd sneg iz štirih beljakov, v katerega primešaj 28 dkg sladkorja in 18 dkg moke. To zmes dalj časa mešaj. Piši z majhno brizgalnico na pekačo, na katero si položila papir, črke, ki naj se tako 3 ure sušijo, na kar jih položi v bolj hladno pečico.

Zadovoljni ste le,
kadar dobro, po svojem okusu in poceni kupite!
Zato se zglasite pri nakupu blaga za moška in damska oblačila pri staroznani manufakturni trgovini
JANKO ČEŠNIK
LJUBLJANA, LINGARJEVA UL.

Strokovna poročila

Mezdno gibanje na Duplici

Pisali smo že, da preživlja delavstvo pri nas težke čase. Zadnje gibanje celotnega delavstva za odpravo spornih in delavstvu neljubih pojavov je pokazalo, da so uspešni samo disciplinirani nastopi vsega delavstva pod izkušenim vodstvom svobodne delavske organizacije.

Vršile so se intervencije zaupnikov in krajevnih organizacij, pošiljale so se vloge, nazadnje so bile razprave na okrajnem glavarstvu ter v tovarni, ki so spore uspešno zaključile in ustvarile znosno sožitje. Ko je podjetje organizacijam in zaupnikom odrekalo legitimacijo delavskih zastopnikov, so dale organizacije vsa pereča vprašanja na glasovanje. S popolnoma tajnim glasovanjem je delavstvo na 11 vprašanj odgovorilo z »da« 100-odstotno, le na vprašanje: »Ali si se pripravljen boriti za vse to tudi s stavko?«, je pritrdilno odgovorilo 97.3% zaposlenih delavcev. To je bilo potem tudi merilo in vodilo našim zastopnikom. S tem pa se je tudi pokazala močna zavest delavstva.

Uspeh sicer ni bil popolen, vendar pa se je z obojestransko uvidevnostjo dosegel sporazum v sledečem:

1. Obračun plače ostane 4 tedenski, vendar pa bodo predplačila 14 dnevno iz povprečnega zaslužka. Nadure se bodo zaračunavale kot doslej nad 96 s 50%.

2. Odpuščeni se bodo vsi zopet zaposlili, ko se na žagi začne redna zimska sezona.

3. Odpuščeni porodnici Porovne in Kotnik prideta zopet v delo. Že 15. 11. sta začeli delati. Morata pa sami plačati prispevek za OUZD, ki odpade na nju, ker sta izostali brez vednosti.

4. Žigosanje kart opoldne odpade enkrat ter se vrši samo, ko prideš od kosila na delo, ker je ta odmor namenjen za kosilo in počitek, ne pa za drenjanje ob žigosni uri.

5. V soboto je prost dan, če ni v petek razglasa, kdo in kako delajo ta dan.

6. Izplačilo mezde je konec drugega delovnega tedna, najkasneje pa v torek.

7. Kokalj Nandetu se za prepir z mojstrom izpor od dela 6 dni zniža na 4 dni ter bo to nadomestil z daljšim delovnim časom.

8. V stolarni so bile uvedene tehnične izpopolnitve in zato šiht namesto akorda. Ker pa se drugod uvaja nov akord, smo zahtevali povsod šiht. Pri akordantih pa naj tvori urno mezdo povprečni enoletni zaslužek v akordu. S tem nismo prodrli, ker je vodstvo trdilo, da je to samo stvar stolarne, ter se tudi pri mezdah ni doseglo soglasje; delavci so dobili le to, kar se jim je dalo, to je od 3.50 do 5.20 din na uro. Zaposlenih je 12 delavcev.

9. V mizarni se povišajo plače za 4%. Zaposlenih je 53 delavcev. V kovačiji se povišajo plače za 15 par. Zaposlenih je 13 delavcev. V delavnici »Sava«, fini montaži se je povišalo 20 delavcem do 30 par na uro.

10. Za delo na domu so se izravnale nekatere akordne postavke. Povišati pa jih je treba še, z veljavnostjo od 15. avgusta, v fonarni, limariji in parketarni, kar je že dogovorjeno.

Povišanja pa še prav posebno pričakuje žaga in fonarna v šihtu.

Organizacijska enotnost delavstva vodi k uspehom. Vendar pa je zaposlene treba opozoriti, da se moramo tudi svojih dolžnosti v podjetju točno držati. Če komu kaj ni jasno, naj se obrne na organizacijo ali zaupnika.

Gradbeni delavci na Savi in Kamniški Bistrici so zopet uspeli

Odkar so se delavci pri regulaciji Save in Kamniške Bistrice organizirali v JSZ-i, morejo zaznamovati velike uspehe v borbi za zboljšanje svojega položaja. V poldrugem letu je JSZ z lepim uspehom zaključila zanje tri mezdna gibanja. Plače so se jim povišale od 3 din na povprečno 4.25 din na uro. Dosežene so bile tudi druge ugodnosti, o čemer pa smo v »Delavski pravici« že poročali.

Ker se sedaj, na zimo, delo pri regulaciji navadno v največjem obsegu, je JSZ zopet začela mezdno gibanje. V torek 22. novembra so se vršila na tehničnem oddelku banske uprave tozadevna pogajanja. Delavstvo so zastopali strok. tajnik Grošelj, tov. Vidmar, Zupančič in Razoršek Matija. Za bansko upravo se je pogajal načelnik tehničnega oddelka g. inž. Skoberne.

Delavska delegacija je predložila zahtevo, da se plače povišajo za 50 par na uro. Utemeljevala je zahtevani povišek s tem, da se stalno dvigajo cene življenjskih potrebščin, posebno tudi obleke in obutve, ki jo delavci pri regulacijskem delu izredno veliko porabijo. Pogajanja so se končala z uspehom ter je g. načelnik pristal na povišanje plač. Pridržal si je še odločitev o višini poviška nekaterim delavcem, češ, da mora tozadevno prej vedeti mnenje o njihovi pridnosti in sposobnosti.

Tov. Grošelj se je zaradi tega zglasil pri vodju regulacijskih del, g. Zajcu na Lazah, in uspel, da je rečno nadzorstvo osvojilo stališče, naj bo za vse delavce povišek enak.

Stavbinsko delavstvo ima zopet nov dokaz o skrbi in delu JSZ-e zanje.

Lesno delavstvo v Savinjski dolini

Sestanek lesnih delavcev se je vršil 27. nov. v Ljubnem. — Obravnavali so mezdno gibanje. Tov. Grošelj je poročal o akciji, ki jo je JSZ tozadevno začela pri okrajnem glavarstvu v Gor. gradu in skupno z Delavsko zbornico tudi na Inspekciji dela v Ljubljani. Izrazil je začudenje, da se s strani okr. glavarstva v tej zadevi tako počasi postopa. Zagotovil je pa, da bomo sedaj končno prišli do nadaljevanja naših pogajanj, ker se bo za to zavzela tudi Inspekcija dela v Ljubljani.

Slišali smo tudi, da se je sedaj vendarle tudi položaj na lesnem trgu obrnil na bolje; v »Trg. listu« beremo, da so se lesne cene začele dvigati. Zato bo sedaj naše stališče pri pogajanjih lažje, ker se podjetniki ne bodo mogli izgovarjati na slabo konjunkturo in nizke cene.

Tovariši iz vseh koncev gornje Savinjske doline, oklenite se še trdneje organizacije! Čeprav naš boj traja dolgo, bo pa zmaga tem boljša. Čas gre nam v korist, in če smo morali dolgo čakati, bomo pa sedaj zaradi dviga lesnih cen tem bolje odrezali. Sedaj, upamo, bo le tako, da ne bodo imeli od tega koristi samo gospodarji, temveč tudi delavci, posebno tisti, ki bodo organizirani in zavedni.

Časopisi pišejo:

»AUBE«. Slovenski katoliški dnevnik je prinesel veliko hvalnico ukrepom francoskega finančnega ministra Reynauda. Koliko je to upravičeno, kaže dejstvo, da je te ukrepe zavrnila tudi zveza krščanskih sindikatov Francije. O tem predmetu piše G. Hove: **»Po božji volji in po zaslugi družbenih izboljšanj v zadnjih letih je vedno manjše število delavcev, ki za svoje delo dobivajo le stradalne plače. To ni le vprašanje želodca, temveč tudi vprašanje dostojanstva, v imenu katerega terja delavec pravico, da soodloča pri stvareh, ki zadevajo njegovo poklicno življenje. Dostojanstvo, v imenu katerega hoče živeti delavec resnično človeško življenje. Zato potrebuje prosti čas in plačane dopuste, ker se brez njih ne more udeleževati družbenega političnega, umetniškega in razumskega življenja. To je vprašanje vsake prave demokracije, ki mora dati vsakemu človeku mogočost, da stalno napreduje k moralni in gmotni blaginji. In ravno pomen teh družbenih uredb hočejo omejiti novi ukrepi. Zakaj takšen boj proti ‚tednu z dvema nedeljama'? Na žalost le predobro razumemo. Spominjamo se časopisnih bojev proti ‚valu lenobe', ki da izvira iz novih socialnih postav. To je glas meščanstva, rojen iz sebičnosti, zlobnih predsodkov in čudne revščine čustvovanja. Glasilo krščanske delavske zveze ‚Monde ouvrier', piše: ‚Treba je vedeti: delavec ljubi prosti čas, ki mu omogoča, da se čuti svobodnega človeka, ne pa omejenega, obsojenega v nižje življenje.' Večina ljudi se ne upira žrtvam, ki jih terjajo zadnji ukrepi. Upira pa se nepravični razdelitvi žrtev. In celo konservativec Le Cour Grandmaison je rekel: ‚Francijo bomo obnovili le s sodelovanjem vseh Francozov, tudi delavskega stanu. Nikakor ne smejo delavci dobiti vtisa, da hočemo odpraviti, kar so v zadnjem času dobili dobrega in pravičnega.«**

»AVANT-GARDE«. Krščanski delavci iz okolice Liegea so imeli zborovanje, kjer je govoril P. Delacorde o pomenu tiska za prihodnost demokracije: **»Vpliven krščanski demokratski tisk je življenjskega pomena za izvajanje in vzdrževanje demokratičnega vladanja. Tisoče in stotisoče odkritih demokratov, ki si želijo nekaj več pravice, more zastrupljati peščica brezvestnih mogotcev s kakim ‚Gringoire-om' ali ‚Cassandre-om'** (desničarska lista, ki se odlikujeta z lažmi in obrekovanji, ur.) **Zadostuje nekaj fevdalcev ali ena sama družina s skrajno nazadnjaškimi nazori, da onemogočijo tisoče malih ljudi, ki bi radi sodelovali za napredek, če bi jim kdo pokazal pot. Kako žalostno je delo tega tiska, ko se na primer trudi, da z napačnim osvetljevanjem vprašanj ustvarja nasprotje med srednjimi sloji in delavstvom. Ali kadar pobija demokracijo, ko kaže le njene napake, zlorabe, in jih preveličuje. Da morejo demokratične ustanove v redu delovati, mora krščansko delavsko gibanje razpolagati z vplivnim tiskom. To je nujno za obrambo delavskega razreda in demokratičnega načina vladanja.«**

»VOLTIGEUR«. V Franciji je začel izhajati nov političen štirinajstdnevnik »Voltigeur«. Izdajajo ga personalisti, ki sodelujejo tudi pri reviji »Esprit«. V 3. številki piše E. Mounier pod naslovom »Za personalistično demokracijo«: **»To zimo se bo Evropa (in Francija z njo) odločala za demokracijo in proti njej... Mi smo za demokracijo, ki jo je treba šele ustvariti, in proti demokraciji, ki se razkraja. Ne smemo si zakrivati, da navidezna skupnost branilcev demokracije proti fašizmu zakriva globoko segajočo dvojnost duha in taktike. Začel se je boj (ali pa ga bomo mi začeli) med obranjevalci liberalne, parlamentarne in plutokratske demokracije — in pa ustvarjalci resnične in učinkovite demokracije. Boj med meščansko svetovnjaško demokracijo — in ljudsko, narodno, svetovno demokracijo. Boj med karikaturo in resničnostjo. Karikatura demokracije vzbuja danes v Franciji in drugod veliko razočaranje in odpor. Ravno iz našega čuta za demokracijo se moramo pridružiti temu odporu, da ljudi usmerimo k resnični demokraciji, če ne, nam bo dozorel nov fašizem. — Demokratičen imenujemo tisti način vladanja, ki je vzel skrb za človeško osebo kot osnovo vseh svojih javnih ustanov.«**

»ESSOR«. **»Edino sredstvo, ki ga imamo, da se obvarujemo rastočega navala nečlovečnosti, kateri nas oblega, je sunek v nasprotno smer: postanimo bolj človeški.«**

Pred volitvami v državni zbor

Stojimo v najbolj razgibanem času volilnega boja. Dne 11. decembra se bo odločevalo med tremi kandidatnimi seznami. Prvi je seznam dr. Milana Stojadinovića, drugi Dimitrija Ljotića, tretji pa dr. Vladimirja Mačka. Skupno je postavljen 2001 kandidat.

Državni seznam dr. Milana Stojadinovića kandidira pristaše JRZ, pristaše Hodjerove Jug. narodne stranke in pristaše JNS iz Hrvaške.

Seznam dr. Vladimirja Mačka predstavlja kandidate bivše HSS in SDS s Hrvaške, srbske Združene opozicije, ki jo sestavljajo Davidovićevi demokrati, Jovanovićevi zemljoradniki, Stanojevićevi radikali in pripadniki dr. Dragoljuba Jovanovića, v Sloveniji pa kandidate Slovenske združene opozicije, ki jo sestavlja bivša SLS ter Kmečko-delavsko gibanje pod vodstvom dr. Lončarja in dr. Kukovca. — Na dr. Mačkovem seznamu bodo kot **gostje** kandidirali tudi pripadniki JNS in socialdemokratov, ki bodo pa imeli le sporedne kandidate in niso priznani kot oficielni dr. Mačkovi kandidati. To so delovanje je le tehničnega značaja.

Po izjavah odgovornih predstavnikov in vodij dr. Stojadinovićevega volilnega seznama bodo te volitve pomenile plebiscit, v katerem bo ljudstvo odločevalo, ali je za državno in **narodno** enotnost (unitarizem), ki ga zastopa JRZ, ali pa za federalizem in avtonomizem, ki ga zagovarja t. zv. Blok sporazuma skupno s Slovensko združeno opozicijo. Ker gre za tako važne in velike reči, je potrebno, da volilci glasujejo predvsem po svojem svobodnem preudarku in vesti. Svobodnost glasovanja je zagotovljena po zakonih, prav tako so jo pa tudi že ponovno poudarili odgovorni predstavniki državne oblasti, tako g. dr. Milan Stojadinović, g. dr. Anton Korošec in ostali.

V Sloveniji imajo svoje kandidate vse tri državne liste. Samo po enega kandidata ima edino Ljotić, medtem ko imata Stojadinovićeva in Mačkova lista tudi sporedne kandidate.

Kandidati dr. M. Stojadinovića v dravski banovini

Brežice: Tratnik Josip, župnik v Rajhenburgu. (Namestnik: dr. Jesenko Rok, odvetnik, Sevnica.)

Celje: Mihelčič Alojzij, župan v Celju. (Turnšek Pongrac, župan v Polzeli.)

Dol. Lendava: Dr. Klar Franc, zdravnik, Dol. Lendava. (Horvat Anton, župan, Črensovci.)

Dravograd: Gajšek Karel, notar, Marenberg. (Kugovnik Jurij, župan, Prevalje.)

Gornji grad: Steblovnik Martin, župan, Šmartno ob Paki. (Kotnik Zorko, šol. upravitelj, Rečica ob Savinji.)

Slov. Konjice: Dr. Sevšek Maksim, banovinski zdravnik, Št. Ilj. (Napotnik Matija, kmet, Tepanjski vrh.)

Laško: Bitenc Mirko, profesor, Celje. (Deželak Matevž, kmet, Lože.)

Ljutomer: Snoj Franc, tajnik posojilnice, Gor. Radgona. (Stuhec Alojz, posestnik, Staranova vas.)

Maribor, desni breg: Koban Franc, kmet, Sele. (Ferk Josip, žel. kontrolor, Maribor.)

Maribor, levi breg: Žebot Franc, podžupan, Maribor. (Wurzinger Ivan, žel. kontrolor, Maribor.) **Špindler Josip,** župan, Sv. Ana. (Poljanec Ludovik, župan, Sv. Anton).

Murska Sobota: Bajlec Franc, odvetnik, Murska Sobota. (Vezir Geza, župan, Martjanci.)

Ptuj: Kranjc Marko, tajnik JRZ, Maribor. (Janžekovič Alojzij, posestnik, Sv. Lenart.)

Slovenjgradec: Theuerschuh Iv., ravnatelj mešč. šole, Slovenjgradec. (Novak Anton, župan, Šoštanj.)

Šmarje pri Jelšah: Dr. Ogrizek Anton, odvetnik, Celje. (Turk Ivan, župan, Šmarje.)

Črnomelj: Dr. Koce Jure, tajnik zb. TOI, Ljubljana. (Nemanič Josip, župan v Metliki.)

Kamnik: Štrcin Ivan, župan v Komendi. (Nande Novak, gostilničar v Nevljah.)

Kočevje: Rigler Alojzij, veterinar, Ljubljana. (Strnad Josip, župan, Dobrepolje.)

Kranj: Brodar Janez, posestnik v Hrastju. (Majeršič Ivan, župan v Tržiču.)

Krško: Dr. Miha Krek, minister, Belgrad. (Likar Josip, inženir, Kostanjevica.)

Litija: Dr. Lavrič Jože, tajnik Kmetijske zbornice, Ljubljana. (Pevec Ignac, župan, Št. Vid pri Stični.)

Ljubljana-mesto: Dr. Korošec Anton, minister, Belgrad. (Mašič Pavle, višji kontrolor drž. žel., Ljubljana), **dr. Golia Adolf,** gen. tajnik Zveze industrijcec, Ljubljana (Kavka Karel, stavbenik, Ljubljana).

Ljubljana-okolica: Dr. Korošec Anton, minister, Belgrad (Smersu Rudolf, referent OUZD-a, Ljubljana), **Stare Miloš,** odvetnik, Ljubljana (Hren Ignacij, industrijec, Vrhnika).

Logatec: Gabrovšek Franc, ravnatelj Zadružne zveze, Ljubljana (Rudolf Jože, župan, Bloke).

Novo mesto: Dr. Kulovec Franc, senator, Ljubljana (Weble Demetrij, odvetnik, Novo mesto).

Radovljica: Dr. Šmajd Albin, odvetnik, Radovljica (Markež Valentin, župan, Jesenice).

Škofja Loka: Dolenc Ivan, profesor, Ljubljana (Debelak Franc, trgovec, Škofja Loka).

Kandidati dr. Vl. Mačka v Sloveniji

Celje: Fedor Gradišnik, lekarnar v Celju (Albin Vipotnik, rudar, Zabukovca).

Dol. Lendava: Kranjec Miško, pisatelj, Velika Polana (Šimonka Pavel, posestnik, Petešovci).

Gornji grad: Papež Franjo, posestnik v Ljubnem (Steblovnik Franc, posestnik, Rečica ob Paki).

Konjice: Omerzu Danijel, posestnik in trgovec, Slov. Bistrica (Kušer Josip, posestnik in lesni trgovec, Vitanje).

Ljutomer: Kores Martin, strojnik v Mariboru (Mir Andrej, viničar, Hermanci pri Ljutomeru).

Maribor, levi breg: Dr. Vekoslav Kukovec, odvetnik, Maribor (Žmavc Andrej, ravnatelj vinarske šole, Maribor). **Lubienski Stanislav,** oskrbnik, Jarenina (Ploj Tone, posestnik in župan, Marija Snežna).

Maribor, desni breg: Kores Martin, strojnik, Maribor (Gmajner Franc, delavec, Sp. Polskava).

Murska Sobota: Kranjec Miško, pisatelj, Velika Polana (Tilan Janez, posestnik, Črnelovci).

Dravograd: Doberšek Karel, učitelj v pok., Prevalje (Mravljak Viktor, pos. sin, Sv. Primož na Pohorju).

Ptuj: Jožef Lacko, posestnik, Nova vas-Rogoznica (Debeljak Rudolf, gostilničar, Dolane).

Slovenjgradec: Blatnik Simon, pos. in trgovec, Stara vas pri Velenju (Kališnik Leopold, rudar, Velenje).

Šmarje: Jevšnik Fr., posestnik, Kozje (Drofenik Karel, posestnik, Tržišče pri Rogaški Slatini).

Brežice: Budič Andrej, posestnik, Zg. Ribnica pri Jesenicah na Dol. (Zidarič Jožef, kurjač, Rajhenburg).

Laško: Lešnik Lojze, rudar in župan, Rečica pri Laškem (Marinček Anton, uradnik Del. zbornice, Ljubljana).

Črnomelj: Koren Peter, posestnik in veletrgovec, Črnomelj (Jakovčič Niko, posestnik, Cerkišče).

Kamnik: Marinček Anton, uradnik Delavske zbornice, Ljubljana (Virjent Franc, posestnik, Uševk pri Kamniku).

Kočevje: Tomšič Ivan, kmet, Stope (Rudolf Podlogar, posestnik, Hrib).

Kranj: Dr. Jakob Mohorič, odvetnik, Ljubljana (Žerovnik Franc, zidar, Voglje pri Šenčurju).

Krško: Mesojedec Franc, posestnik, Praprotno (Iljaš Ivan, kovač, Boštanj).

Litija: Dr. Lončar Dragotin, gimnaz. ravnatelj v p., Ljubljana (Polzanc Fr., Gaboročec, p. Krka pri Stični).

Logatec: Dr. Lončar Dragotin, gimn. ravnatelj v p., Ljubljana (Mevec Fr., čevljar, Dol. Jezero).

Ljubljana-okolica: Furlan Franc, posestnik, Verd pri Vrhniki (Dr. Anton Brecelj, zdravnik, Ljubljana); **Černe Jože,** posestnik, Ljubljana-Šiška (Pangeršič Ivan, delavec, Žalog).

Novo mesto: Špehar Franc, posestnik, Gorica pri Vinici (Murn Rudolf, trgovec, Kandija).

Radovljica: Dr. Aleš Stanovnik, odvetnik, Jesenice (Perko Vencelj, delacev in župan, Koroška Bela).

Škofja Loka: Hartman Lojze, pravni referent Pok. zavoda, Ljubljana (Peternelj Janez, posestnik, Vinharje pri Poljanah).

Ljubljana-mesto: Dr. Ivan Stanovnik, odvetnik, Ljubljana (Marinček Anton, uradnik Del. zbornice, Ljubljana); **dr. Anton Brecelj,** zdravnik, Ljubljana (Hartman Lojze, pravni referent Pok. zavoda, Ljubljana).

Delavska GLASILO PRAVICA KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva cesta 22-I — Oglasi po ceniku — Telefon št. 4948. — Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina za tuje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din.

Odgovorni urednik Peter Lombardo, Ljubljana. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. — Tiska Zadružna tiskarna, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17 (Maks Blejec)

Lojze Lešnik:

Moj odgovor

Kdor ti je neprijeten, ga oblati in opljuj, da ga ljudje zasovražijo! To je vodilo današnje dobe. Po tem vodilu se je ravnal tudi »Slovenec« v notici: »Ggg. Lešnik in Marinček, zapomnita si!«

V »Delavski pravici« št. 44 najdemo v članku »Misli o socialnem krščanstvu«, ki ga je napisal J. Leclercq, profesor katoliške univerze v Louvainu, tele stavke: »Če jim govorim o enciklikah, se zdi, da jih ni nihče bral. Če jim navajam iz njih odlomke, ne da bi povedal, od kod jih jemljem, mi razburjeno odgovorijo, da je to boljševizem«. Brali smo že, da se n. pr. odlomki iz sv. pisma izrabljajo v čisto drugo smer, če ima seveda kdo namen s takimi odlomki ljudi zavajati. Sicer se je pa že ponovno pisalo in poudarjalo, da v slabe namene obrnjeni odlomki ne pokažejo pravilne slike in namena članka.

Kdor je prebral moj sestavek v »Delavski pravici« št. 46, mora iz njega razbrati, da nisem trdil, da je navedeni postopek pravilen, ampak sem le označil miselnost ljudi, kar sem točno navedel: »Sorodnica mi je te dni pripovedovala...«.

Kdo si upa vreči kamen na njo? Ali ni mogoče, da bi kdo rekel ženi: Ne boj se, v meni in naših boš našla vso podporo, tako da boš lahko preživljala otroke. In njena sorodnica bi poročala: »Našli so se dobri, verni ljudje, ki skrbijo za njo in za njene otroke.«

Kdo si upa vreči... sem napisal v novem odstavku ter je zato vsakemu, ki hoče razumeti, seveda razumljivo, da se s tem ne hvali ali zagovarja dejanje, ampak da se nanaša na tiste, ki bi imeli mogočost in celo dolžnost pomagati, pa niso. Zato tudi nimajo pravice metati kamenja na njo.

Nadškof Šarić je napisal zanimiv članek o potrebi kritike, oz. o tem, da jo moramo prenesti tudi v verskem življenju. Kdor ve, da mi je žena rodila 9 otrok, si bo menda na jasnem, da ne morem zagovarjati dejanja, o katerem piše »Slovenec«, česar tudi nisem storil. Napake pa moremo odpravljati le, če vemo za nje. Toda »Slovencu« je šlo le za tem, da je udaril po nekom, ki mu ni ljub. Meni citat o večno veljavnem krščanstvu in krščanski morali ni obtežil vesti. Mislim pa, da jo je obtežil marsikomu, ki je na zunaj »vzoren« katoličan (Ein- in Zweikindersystem). Ne bom navajal imen, niti nočem soditi — rajši ostanem cestninar. — Mnogo gnojnice se bo še zlilo na mene s te strani, toda zavedam se, da bo končno razsojal Bog, ne pa kdo drug.

Po naših krajih

Javornik

Kakor vsa leta, tako je tudi letos skupina poslala za praznike svojim članom-vojakom določene zneske v gotovini. Tistim, katerih naslovov skupina ni imela in so svoj vojaški rok že odslužili, sporočamo, naj se v ta namen zglase pri tov. blagajniku, ki jim bo izplačal podpore. Pri blagajniku naj se zglase tudi vsi tisti, ki menijo, da vplačanih članskih prispevkov nimajo v redu ali da jih imajo pomanjkljivo vpisane. Vse ostale pa prosimo, da do konca decembra plačajo članarino, v kolikor je še niso.

Delavski koledarček dobite pri tov. tajniku po 8 din. Vsak član naj si ga nabavi!

Jesenice

Krajevna bratovska skladnica na Jesenicah odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 1. decembra dr. Keržan Bartol, 4. decembra dr. Čeh Milan, 11. decembra dr. Keržan Bartol, 18. decembra dr. Čeh Milan, 25. decembra dr. Keržan Bartol, 26. decembra dr. Čeh Milan.

Celje

V petek 2. decembra bo ob 7 zvečer seja skupine JSZ-e, in sicer v I. nadstropju levo, kjer bomo odslej vedno imeli seje in nedeljsko službo. To pa zato, ker je spodnja soba prevelika za segrevanje. — Predsednik.

Trbovlje

Strokovna skupina rudarjev obvešča članstvo, da so dospeli koledarčki za l. 1939. Koledarček je dobro urejen, v njem dobe delavci vsa potrebna pojasnila o socialni zakonodaji. Odbor poziva vse člane, da si koledarček takoj nabavijo. Dobijo ga za 8 din v uradnih urah pri tajništvu.

Strokovni sestanek skupine bo dne 5. decembra ob 5 popoldne v tajništvu. Na sestanku bomo poročali o pravilniku bratovske skladnice. Sestanek je važen, zato se ga udeležite vsi člani!

Otiški vrh

Strokovna skupina tekstilnega delavstva v Otiškem vrhu sklicuje za nedeljo 4. decembra 1938 ob pol 11 dopoldne v gostilni Pridgar (»Lauk«) v Št. Janžu članski sestanek. Na sestanku bo poročal tov. Pestotnik o pomenu strokovne organizacije in o pogajanjih za spremembo kolektivne pogodbe. Pridite vsi!

Apače

Članstvo strokovne skupine gradbenega delavstva, ki je zaposleno pri regulaciji Mure v Gornji Radgoni, opozarjamo, da se udeleži sestanka, ki se bo vršil v petek 2. decembra ob pol 4 popoldne o gostilni Berlan v Gor. Radgoni. V skupnosti in izobrazbi je naša moč in rešitev.

Gornja Radgona

Vse tovariše naše krajevne skupine opekarskega delavstva vabimo, da se polnoštevilno udeleže sestanka, ki bo v soboto 3. decembra ob pol 5 popoldne v gostilni Kempl v Črensovcih. Na dnevnem redu bo važno poročilo o intervenciji pri podjetju glede akorda. Govornik pride iz Maribora.

Duplica

Za nedeljo 4. decembra ob pol 3 popoldne sklicuje naša skupina v gostilni Herle na Duplici **članski sestanek.** Pozivamo člane in članice, da se ga vsi udeleže. Med tednom sestanka ne moremo imeti zaradi različnega delovnega časa. Prišel bo zastopnik centrale iz Ljubljane.

Poročila sta se v nedeljo tovarišica Gregorin Ivanka z Viktorjem Prosenom in Borc Angela z Leopoldom Prosenom. Članstvo jim želi mnogo sreče in zadovoljstva.

Iz uredništva

G., Javornik. Prvega dela dopisa nemoremo priobčiti.

»Praznik sv. Barbare v Kočevju«. Za proslavo, ki je v adventnem času združena s plesom, ne agitiramo.

Vse dopisnike prosimo oproščenja, ker v tej številki nismo mogli uvrstiti vseh člankov, ker smo morali objaviti nekaj nepričakovanih prispevkov.

Vse, ki se pritožujejo nad »Pravico«, češ, da premalo odločno brani koristi delavstva in JSZ-e, prosimo potrpljenja. Uredništvo izvršuje svojo dolžnost, kolikor mu je največ dano.

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na **Jesenice** v trgovino

MARIJA KRAŠOVEC

nasproti kolodvora.
Naše geslo je: Dobro in poceni!